

CHUO KIKUU CHA KARATINA

MAJINA YA WANAKIKUNDI

1. BOAZ OMBASA OBWOCHA	E111/3055G/24
2. SCHOLASTICA PHYLLIS AMINA	E111/0889G/24
3. JANE WANJA MWANGI	E111/2799G/24
4. FELISTER MWONGELI KITHOKOI	E111/2919G/24
5. JEPKORIR JOYLINE	E111/4874G/24
6. KAIRONGE GRACE NJOKI	E111/4463G/24
7. FELISTER KWAMBOKA	E111/0955G/24
8. SYLVIA KEMBOI	E111/4347G/24
9. CALVIN JEROTICH CHIRCHIR	E111/4675G/24
10. GRACE NJOKI	E111/4463G/24

MASWALI

1. *Mila, desturi na tamaduni za waswahili.*
2. *Ngoma na muziki wa waswahili.*
3. *Mapishi na mavazi ya waswahili.*

KIKUNDI: CHA KUMI NA MOJA (11)
MSIMBO WA KOZI: KIS 122
JINA LA KOZI: LANGUAGE AND CULTURE
JINA LA MHADHIRI: JOSEPHINE MUNYAU

1. Mila, desturi na tamaduni za waswahili.

MILA – ni tabia, vitendo, Imani na matukio ya jamii ambayo hupitishwa kutoka kizazi kimoja hadi kingine katika jamii.

MILA ZA WASWAHILI – hizi ni tabia, Imani, vitendo na matukio ya waswahili ambayo hupitishwa katika vizazi vya jamii kwa jumla.

Mila hizo ni kama zifuatazo:

- i. Kuomba baraka kutoka kwa wazee – wazee waswahili wanaaminika kueana baraka kwa wadogo wao katika jamii. Watu huenda palipo wazee ili waweze kupata baraka zao ili ziwasaidie katika kufanya shughuli zao kila siku.
- ii. Sherehe za unyago na jando – hizi ni mila zinazofanywa kwa vijana ambapo wanaandaliwa vyema katiaka kuanza kufanya mambo kama watu wazima. Sehemu ya kutoka hali ya utoto keulekea kuwa mtu mzima.
- iii. Madhihirisho ya ndoa – hii ni mila inayowahusu wapenzi ambao wanafunga pingu za ndoa za Maisha. Hapa zawadi hutolewa kwa wanandoa na pia watu huwa na sherehe ambayo ni ya kushukuru waliofunga ndoa Pamoja.
- iv. Sherehe za siku kuu za waislamu – waswahili huwa mila ya sherehe za dini yao ambazo hufanywa kwa njia maalum na huhusisha kutoa shukrani kwa Mungu.
- v. Mila za kuzaliwa – waswahili hutoa zawadi na kufanya sherehe kwa familia ambapo mtoto amezaliwa ili kupongeza mama yake na familia nzima kwa kupiga hatua.
- vi. Mila za mazishi – waswahili wana mtindo wao maalum wa kufanya mazishi na matanga. Hii inahusisha kuosha mwili wa aliyefariki, kuhifadhi na kuandaa vyema jinsi ya kumzika.

DESTURI – hizi ni taratibu za jamii zinazofuatwa na wanajamii kila siku ambazo zinaambatana na mchanganyiko wa mila.

Desturi hizo ni kama zifuatazo:

- i. Salamu za heshima – waswahili wana desturi ya kusalimiana maneno yenye heshima ya salamu kwa wakubwa na wadogo.
- ii. Mavazi ya heshima – waswahili huvaa ambayo yanaonyesha na kuashiria heshima kwa mionekano yao yenyewe. Wanawake huvaa mavazi ambayo hufunika miili yao vizuri na kufunika uchi vizuri.
- iii. Heshima – wakubwa kwa wadogo wote wanadumisha heshima kwa mtu yeyote katika jamii, hakuna anayedharauliwa kwa yeyote ile.

TAMADUNI – tamaduni za waswahili ni mchanganyiko wa mila na desturi Pamoja na mitindo yao ambayo hufuatwa na kuenziwa vyema na jamii mzima.

Tamaduni za waswahili ni kama zifuatazo:

- i. Lugha ya Kiswahili – lugha ya Kiswahili ni moja kati ya tamaduni za waswahili ambayo inawafanya kuwa na utambulisho kupitia lugha yao inayozungumzwa kwa ufasaha Zaidi na kwa njia maalum.
- ii. Dini na Imani - waswahili huchukulia swala la dini na Imani kuwa mbele sana kwa vile Mwenyezi Mungu ndiye awasaidiye katika Maisha yao ya kila siku.
- iii. Ngoma za kitamaduni – waswahili huwa na ngoma na miziki yao ya jamii ambayo huashiria na kuendeleza utamaduni wao na kukuza maadili mema katika jamii.

2. Ngoma na muziki wa waswahili

Ngoma na muziki wa jamii ya waswahili ni nguzo muhimu sana kwa utamaduni wao na maisha yao ya kila siku. Ngoma na muziki hutumika kuonyesha historia fulani katika jamii na kuendeleza maadili mema.

Sifa za ngoma na muziki za waswahili

- i. Uhusiano na utamaduni – ngoma na muziki wa waswahili huwa na uhusiano mkubwa na utamaduni wa jamii.
- ii. Aina mbalimbali – kuna aina nyinyi na tofautitofauti ambazo zinatumiwa katika sehemu mbalimbali za jamii na matukio.
- iii. Ushirikiano – kuna ngoma miziki ambayo hukuza na kueleza umuhimu wa kushirikiana katika jamii kwa mambo ya Maisha na shughuli na jinsi watu wanapaswa kuishi.
- iv. Ujumbe – ngoma na muziki huwa na ujumbe Fulani ndani ambayo hutumiwa kutoa ujumbe kuhusu mambo Fulani katika jamii.

Aina za ngoma na muziki

- i. Mduara – hii ni aina ya ngoma inayofanywa na kucheza na wanawake ambayo huambatana na nyimbo na ala za muziki kama vile zeze.
- ii. Gungu – ngoma ya wanaume inayochezwa wakati wa sherehe na matukio maalum
- iii. Kigodoro – ngoma hii ufanywa na wanawake haswa wakati na katika sherehe za harusi.
- iv. Chakacha – hii ni aina ya ngoma ambayo hucheza na wanawake kwa kucheza na kuzungusha viuno.
- v. Vugo – hii ni ngoma inayochezwa na wasichana ambao wamebaleghe. Huonyesha mabadiliko ya msichana kuelekea umri wa kuwa mwanamke shupavu.
- vi. Taarab – ni aina ya muziki maarufu sana miongoni mwa waswahili.

3. Mapishi na mavazi ya waswahili

Waswahili wana utamaduni wa kipekee wa vyakula vyenye ladha tamu na mavazi yenye mvuto kwa wingi. Mapishi yao yametokea kuwa mchanganyiko wa tamaduni za kiafrika, kiarabu, kihindi na hata ulaya na hii hotokea kwa sababu za watu kuchanganyiko kutoka sehemu mbalimbali katika kufanya shughuli za biashara.

i. Mapishi ya waswahili – waswahili huwa na mapishi yao maalum ambayo hupikwa kwa njia ya kipekee na ambayo pia huwa na mchanganyiko wa viungo vingi tofauti. Vyakula vyao vikuu na kama vifuatavyo;

- Pilau – huu ni mchele wenye viungo kama iliki, mdalasini, na karafuu unaopikwa pamoja na nyama.
- Urojo – hii ni supu nzito yenye viazi, nyama, ukwaju, na viungo mbalimbali.
- Biryani – hiki ni chakula chenye asali ya kihindi lakini kimechukua ladha ya Kiswahili ambacho huandaliwa kwa nyama, viongo vingi na mchuzi wa ladha.
- Vitafunio na vinywaji :-
Vitumbua – vitafunwa vilivyotengenezwa kwa mchanganyiko wa unga wa mchele na nazi.
Mandazi – aina ya mkate mtamu wenye ladha ya nazi na viungo vingine kama iliki.
Kaimati – vitafunwa vidogo vya sukari vinavyofanana na mandazi lakini vina umbo la duara.
Maji ya ukwaju – kinywaji cha utamaduni kinachotengenezwa kwa matundaya ukwaju.

ii. Mavazi ya waswahili – waswahili wana mavazi yao mbalimbali ambayo huvalia kutegemea na hali ya hewa inavyokuwa.

- Dera – hii ni aina ya nguo refu yenye mapambo ambayo huvaliwa haswa kwenye sherehe na wanawake.
- Buibui – hili ni vazi refu leusi linalovaliwa na wanawake kiislamu.
- Kanga – nguo maarufu ya wanawake yenye maandishi ya kiswahili.
- Kanza – vazi refu leupe linalovaliwa na wanaume katika sherehe za kidini.
- Shuka – nguo ya kufunga kiunoni.